

Sprawiedliwy handel-gra fair

Decyzje konsumenckie, które podejmujemy każdego dnia wpływają na jakość życia innych ludzi, nie tylko w naszym otoczeniu, ale także po drugiej stronie globu. Jednym ze sposobów na wspieranie producentów/producentek żywności – rolników i rolniczek z ubogich krajów globalnego Południa jest kupowanie przez nas – konsumentów i konsumentki – produktów egzotycznych ze spółdzielni sprawiedliwego handlu.

Kobiety z Ugandy pracują w kooperatywie przy wyrobie biżuterii (produktu fairtrade),
zdj. wikipedia

Czym jest sprawiedliwy handel?

To przede wszystkim tworzone przez ludzi dobrej woli, organizacje społeczne, firmy i ruch misyjny – bezpośrednie, partnerskie relacje między konsumentami i konsumentkami z zamożnych krajów globalnej Północy (czyli m.in. także z Polski), a producentami z państw globalnego Południa (patrz: słownik pojęć) – nie tylko żywności, ale też rękodzieła. Zadaniem tego ruchu społecznego jest dążenie do poprawy warunków życia mieszkańców i mieszkank Południa, poprzez tworzenie godnych warunków pracy i budowanie uczciwych relacji handlowych z odbiorcami i odbiorczyniami z bogatszej części świata, łatwą dystrybucję produktów ze spółdzielni producenckich Sprawiedliwego Handlu. Jakich produktów dotyczy on przede wszystkim? Tych, które są wytwarzane lub rosną jedynie w krajach południowych, np. kawa, herbata, kakao, banany, owoce egzotyczne, cukier trzcinowy, ryż, bawełna, kwiaty, a także rękodzieło.

Sprawiedliwy handel gwarantuje rolnikom z Afryki, Azji czy Ameryki Południowej uczciwe wynagrodzenie za ich pracę, które pozwala na pokrycie kosztów produkcji, utrzymanie rodzin i posłanie dzieci do szkoły oraz zapewnienie podstawowej opieki lekarskiej.

Międzynarodowy ruch jest odpowiedzią na wyzysk ze strony korporacji i brak sprawiedliwych rozwiązań gospodarczych by mieszkańcy/mieszkanki ubogich krajów południowych mogli utrzymać się z pracy własnych rąk. Nie chodzi w nim jedynie o wymianę handlową, ale też o realną zmianę w relacjach międzyludzkich, pokazanie, że człowiek jest ważniejszy niż pogoń za zyskiem.

Zasady Sprawiedliwego Handlu

Niespełna siedem lat temu w gronie najważniejszych uczestników ruchu sprawiedliwego handlu uzgodniono wspólny dokument pod nazwą Karta Zasad Sprawiedliwego Handlu. Zasady Sprawiedliwego Handlu zostały wypracowane przez wszystkich partnerów i obowiązują każdą ze spółdzielni producenckich, które zrzeszają rolników na zasadzie dobrowolności:

- Cena minimalna dla każdego produktu – jest ustalana tak by pokrywała koszty produkcji i zapewniała godny dochód rolnikowi/rolniczce oraz pozwalała im na rozwój.
- Premia Fair Trade (FT) na rzecz społeczności lokalnej – wynosi ok. 10% wartości sprzedaży (w zależności od produktu) i jest przeznaczana, w drodze demokratycznego głosowania, na rozwój lokalnej społeczności. Najczęstsze potrzeby realizowane z tych środków to dostęp do stałej opieki medycznej, budowa szkoły i opłacenie wynagrodzeń nauczycieli/nauczycielek, budowa studni.

- Zakaz pracy dzieci – funkcjonuje ogólny zakaz niewolniczej przymusowej pracy dzieci i młodocianych w spółdzielniach sprawiedliwego handlu
- Demokratyczne podejmowanie decyzji – wypracowanie metody, która pozwala mieć wpływ na zarządzanie spółdzielnią każdej z należących do niej osób
- Bezpieczne i godne warunki pracy oraz przeciwstawienie się dyskryminacji kobiet, dzieci, osób niepełnosprawnych i innych, które mogą być wykluczane w miejscu pracy.
- Wspieranie koprodukcji, która pozwala na budowanie potencjału drobnych wytwórców i wytwórczyń.
- Zakaz dyskryminacji, równość płci i wolność działalności związkowej
- Ekologia i szacunek dla środowiska naturalnego – praktycznie wszystkie produkty FT posiadają bio-certyfikaty, a ich produkcja odbywa się z dbałością o lokalną przyrodę
- Umowy długoterminowe i prefinansowanie działań - dzięki długoterminowym umowom na odbiór produktów ze spółdzielni producenckiej rolnicy i rolniczki mogą lepiej zaplanować swoje wydatki i mieć środki na zakup narzędzi pracy i podstawowe urządzenia potrzebne w spółdzielni. W ten sposób producenci i producentki rolni mają szansę uniezależnić się od częstych zmian cen na rynku i zapewnić stabilność utrzymania siebie i swoich rodzin oraz rozwój spółdzielni.
- Planowanie strategiczne – organizacja certyfikująca wspiera członków/członkinie spółdzielni producenckich poprzez wdrażanie zebranych doświadczeń, opracowuje strategie działań na dłuższe okresy czasu, prowadzi szkolenia dla pracowników i pracowniczek zwiększające efektywność ich spółdzielni.

Sprawiedliwy handel jest rodzajem pomocy, wsparciem dla uczciwych rozwiązań społecznych, podobnie do tego jak pomagamy organizacjom rozwojowym lub humanitarnym. Dlatego warto wydać na dany produkt trochę więcej niż zazwyczaj by pomóc konkretnym ludziom wyjść z zakłętą kręgą nędzy, tak by mogli budować lepszą jakość życia dla siebie i najbliższych.

Okazją do świętowania i promocji sprawiedliwego handlu jest obchodzony zawsze w drugą sobotę maja Światowy Dzień Sprawiedliwego Handlu oraz Tydzień Edukacji Globalnej, organizowany rokrocznie w trzecim tygodniu listopada. Oba wydarzenia wypełnione są całym szeregiem wydarzeń promujących SH przez organizacje pozarządowe jak i osoby prywatne.

Ze sprawiedliwym handlem wiążą się również kontrowersje wokół tego ruchu, wywołane nadużyciami głównie ze strony dużych korporacji spożywczych. Niektóre z nich, np. Nestle, mocno krytykowanej za wielokrotne naruszenia praw człowieka, zawłaszczają logo Fair Trade dla jednego tylko produktu ze swojej oferty i budowało wokół niego kampanię promocyjną co miało zbudować wizerunek korporacji

odpowiedzialnej społecznie. Niejednokrotnie kwestionowano też przejrzystość procedur i dostępność certyfikatu, którego otrzymanie wiązało się dla spółdzielni z nieuzasadnionymi dużymi kosztami. Podobne sytuacje pokazują, że wdrażanie FT i wsparcie dla oddolnych spółdzielni producenckich powinno się odbywać z należytą starannością, gdyż jest to niezwykle istotne i oczekiwane przez konsumenta. Część opiniotwórczych środowisk twierdzi, że ruch sprawiedliwego handlu nie jest rozwiązaniem problemu wykluczenia ekonomicznego producentów z Południa (z powodu nadal dość nieznacznej skali sprzedaży) tylko niesprawiedliwe bariery handlowe, cła, które państwa bogatej Północy nakładają by chronić swoje rolnictwo.

W wielu miastach Polski produkty sprawiedliwego handlu – poza sprzedażą internetową – nie są dostępne, dlatego warto w takiej sytuacji robić „dobre zakupy”- wspierać lokalnych wytwórców i producentów rolnych, kupować miejscowe produkty, dzięki czemu będzie rozwijała się lokalna społeczność.

SŁOWNIK POJĘĆ:

Globalne Południe – określenie, które obejmuje ubogie, słabo rozwinięte, często post-kolonialne kraje leżące na półkuli południowej, państwa Ameryki Południowej i Środkowej, Azji i Afryki, w których mieszka większość ludności świata. W odróżnieniu od wysoko uprzemysłowionych państw objętych pojęciem „globalnej Północy”

Organizacja certyfikująca - daje gwarancję, że produkty oznakowane jako FT spełniają międzynarodowe standardy zarówno na etapie produkcji jak i w procesie handlowym.

Spółdzielnia producencka – jest grupą lub zrzeszeniem drobnych rolników, ew. firmą wynajmującą drobnych rolników do produkcji towarów FT, czyli posiadających certyfikat.

Standardy FT - ustala je komitet Fairtrade Labeling Organization (m.in. mniej pośredników, uczciwa cena, dobre warunki socjalne), ich kontrolą zajmują się wyspecjalizowane, niezależne organizacje, które prowadzą audyt w spółdzielniach producenckich i na plantacjach

Fair Trade – oznacza sprawiedliwy handel w jego najszerszym pojęciu, czyli jest to międzynarodowy ruch społeczny wspierający drobnych producentów z krajów Globalnego Południa.

Fairtrade – oznacza międzynarodową organizację certyfikującą, która zajmuje się ustalaniem i pilnuje przestrzegania zasad przez spółdzielnie oraz przyznaje certyfikaty FT. Jest nią FLO International.

WAŻNE DOKUMENTY: [kliknij]

[Międzynarodowa Karta zasad Sprawiedliwego Handlu](#)

[Jak zostać szkołą przyjazną fair trade?](#)

WARTO OBEJRZEĆ:

[Czarne złoto \(Black gold\)](#) – film nt. spółdzielni FT kawy w Etiopii

LINKI:

[Sprawiedliwyhandel.pl](#) – Polskie Stowarzyszenie Sprawiedliwego Handlu „Trzeci Świat i My”

[Fairtrade.org.pl](#) – Koalicja Sprawiedliwego Handlu

[Teg.edu.pl](#) – Tydzień Edukacji Globalnej

